

מיכ"ל 37, תיק 3

ד. סקירה על קצת מאמרים על המושג 24.12.63 לקראת סוף שנת הלימודים
ה. "קריג און גלייב בייטאוויג" - מאמר מאת ד"ר ז. זילברמן - קיבוצניק - 1964
ו. קריג און גלייב בייטאוויג - מאת ד"ר ז. זילברמן - 8/1963

מרכז קריית אונו	
מיכל 37	תיק 3
מעטפה 7	
נרשם:	
יזרק:	
נכדה:	

הערות סוף דו"ח
16/6/63

[8/1963]

37 5-W

10/1/63

קריית - אונו מבקרת את דראכטן

לפי יוזמת העיר דראכטן בפריסלנד באו 43 תושבי קריית-אונו להולנד כדי להנות ממכנסת האורחים של מועצת עיריית דראכטן. הישראלים הושכנו אצל תושבי דראכטן, והמועצה שילמה את יתר ההוצאות.

המשלחת הישראלית היתה תחת הנהגתו של סגן ראש המועצה המקומית מר סמי כץ, בן 39. המועצה המקומית לקחה על עצמה חלק מהוצאות הנסיעה, המשתתפים שלמו את היתר. ההסכם בין קריית-אונו ע"י תל-אביב, המונה שתיים עשר אלף תושבים והעיר דראכטן, סמוך באופי של ההתפתחות של מקומות אלה.

"אנו רוצים לגדול עד 60.000 תושבים" אמר מר כץ בקבלת פנים שאורגנה ע"י הקונסול הישראלי, ד"ר יפוי. חבר נוסף של המועצה, מר שבחאי צבייר אשר ממונה על תוכנית ההתפתחות ספר על כ-40 בתי-מלאכה, אשר מוקמת במרכז החעשיתיים כדי לאפשר לתושבי קריית-אונו למצוא תעסוקה במקום ולא להזדקק בנסיעות לעבודה לתל-אביב ופתח-חקה.

חתמנו על הסכם מיוחד עם חברה דרום אמריקנית בשם "קיראון" היא חבנה על קרקע שלנו עם הון דרום אמריקאי ושוייצרי 4000 דירות מהן יועמדו לרשות המועצה 800, במקביל מכשירה חברה זו אזור תעשייה של 100 דונם.

ישנה מגמה חשובה שניה בחסול אזור המבנים הרעועים של המקום, שנבנה בזמן העלייה ההמונית. משפחות גדולות גרות שם בחדר אחד, ברצוננו לבנות עבורם בתים חמורת חשלוס נמוך בפרעון חודשי.

כמו-כך אנו מרחיבים את מתקני הספורט, אנו בונים אצטדיון גדול, שיכול להכיל 50.000 צופים.

תחת הנהגתו של רוני דלל מהפועל קריית-אונו שעלתה השנה לליגה א' הליגה השניה בכדורגל הישראלי שחקה הקבוצה הזו כמה משחקים בדראכטן והטביבה.

הקבוצה, שהורכבה משחקנים של ה"פועל" ו"בית"ר" המקומיות נצחה את - "הדראכטן בוייס" - 7-2, ו"או.נ.ב." - 4-0, נגד "אובסטרלנד" נצחה הקבוצה בחוצאה של 3-0 ונקמה בזה את הפסדה של 5-0 נגד אותה הקבוצה בישראל.

נתלוח אל המשלחת הישראלית קצין המחוז של אזור תל-אביב ממשרד הפנים - מר פרנקל ורעייתו.

(+) הרכב (המועצה) 3-מפא"י, 2-אחדות העבודה, 1 ליברלי, 1 חירות, 1 חדי-לאומי 1-בלתי תלוי.

ידידות, פשוטה כמשמעה!

אורחים יקרים אנכבדים,

תושבי קרית-אונו והמועצה המקומית שלה מקדמים אתכם בברכת "ברוכים הבאים"! .
עד לפני כחצי שנה לא ידענו כמעט דבר זה על זה; והנה עתה אנו כבר כידידים ותיקים
משכבר הימים. יש מאזשינו כאן המכירים היום כל פינה בעירכם והעיקר - דומה שאת ליבם
השאירו אצלכם ! ...

הידידות בין הערים נולדה כאילו במקרה והתפתחה מאליה ובדרך הטבעית ביותר - כמעט
באותה דרך פשוטה ובלתי אמצעית שבה מתודעים אנשים היושבים זה לצד זה על ספסל אוטובוס.

אמנם הם לא יירדו באותה תחנה. בבוא השעה הם יאלצו להיפרד וללכת איש לדרכו, אך
יש להם לספר הרבה זה לזה, לכן ייקבעו פגישה נוספת וייחזרו וייפגשו פעמים רבות.

אני מקווה שבביקורכם אצלנו תחושו את אשר חשו אזרחינו כאשר ביקרו בעירכם: כמו
בית חדש קם ונבנה בשבילם בארץ רחוקה-קרובה ודלתו - פתוחה לפניהם תמיד.

מי יתן וחילופי האורחים בין הערים התאומות והקשרים בין תושביה יתפתחו ויתהדקו
ויקיפו מספר גדול והולך של אזרחים מכל השדרות ומכל הגילים.

אין ספק שהידידות והאחווה והשמחה יקרינו מאן על הסובב אותנו.

בביתכם אתם,

בלו בנעימים !

יעקב כהן,
ראש המועצה המקומית

ראש עיריית קרית-אונו
בא להציץ בדראכטן

Burgemeester van
Kiryat-Ono kwam even
in Drachten kijken

התישבותם במקום זה דוקא, באה לחזק שני ישובים יהודים אחרים, שניצבו בודדים מול אוכלוסיה ערבית מתפרעת ותוססת - כפר אז"ר ותל-ליטווינסקי. ואכן עד מלחמת השחרור היו שלשת ישובים אלה ישובי ספר במלוא מובן המלה, התושבים לא היסרו לקחת על עצמם משימות הגנה חשובות ואמנם עמדתם ועוז רוחם של המתיישבים הראשונים האלה היא שהבטיחה, ברבות הימים, את שליטת המדינה על אזור נרחב וחשוב מן הקריה מזרחה ודרומה.

היו אלה ימים של עבודה מפרכת ולילות לבנים וארוכים של שמירה בעמדות מצויידיים בבשק מחתרתי של "ההגנה"; נסיעה אל העבודה וממנה באוטובוסים המלווים במשמר מזויין; התקפות פתע וגניבות מתמידות.

נקודת המהפך הבטחונית של כפר-אז"ר היתה פיזור המחנה הצבאי הבריטי הסמוך בתל-ליטווינסקי ב-15 באפריל 1948. אף על פי שהמחנה זיקקה בעוד מועד על ידי היהודים, בעלו אותו הבריטים לפנייהם ברגע האחרון ופתחו אותו לפני כוופיות מרצחים עירקיות וסוריות. קרב פנים אל פנים, שנמשך שעות רבות בין היחידות "ההגנה" לבין אנשי הכוופיות הוכרע לבסוף לפנות ערב. ההתקדמות נמשכה ועד מהרה נותר ישוב הספר כפר-אז"ר ב"עורף", בלב שטח יהודי רצוף.

עד קום המדינה התפתח הישוב בקצב איטי כשבין תושביו יש הבונים את בתיהם במר ידיהם. רוב התושבים היו יוצאי ארצות שונות באירופה. לאחר מלחמת העולם השניה הגיעו לכפר מעפילים רבים מניצולי השואה. שכוונת ברכה הוקמה על ידי מעפילים אלה והיא נושאת את שמה של אחת מגבורות תנועת ההעפלה. ערב קום המדינה מנה הישוב כ-4000 תושבים.

בשנותיים הראשונות שלאחר קום המדינה שוכנו במעברה סמוך לקריה אז"ר כ-4500 עולים חדשים, בעיקר מעירק, מרוקו וסוריה. הקריה הועמדה, איפוא, לפני המשימה והאתגר לקלוט בקרבה אוכלוסיה חדשה העולה במספרה על האוכלוסיה הותיקה, וזאת לזכור שרוב העולים החדשים באו אליה בחוסר כל.

תהליך קליטת תושבי המעברה הוא לאמיתו של דבר, תהליך הפיכתו של הכפר לקריה. הדבר לא נעשה בהרף עין: תחילה הועברו תושבי המעברה מאוהלים לצריפים ולצריפונים ורק בשנת 1959 הוחל בהעברתם לבניני קבע. עכשיו מונה הקריה כ-22,000 תושבים ועל פי תחזית הגידול יגיע מספר התושבים בשנת 1968 ל-25,000.

קריה-אז"ר בעיני ההסטוריה

קריה אז"ר או בשמה הראשון, כפר אז"ר - הוקמה בשנת 1939 באזור שהוד קדומים אופף אותו. אז"ר היתה עיר חשובה בימי קדם ועל שמה בקראה כל הבקעה החקלאית הפוריה שסביבה.

שמה של אז"ר נזכר לראשונה ברשימת הערים, שהכניע מלך חחותמס השלישי המצרי ומהן לקח שבויים חזרה אל ארצו; היה זה בשנת 1475 לפני הספירה.

לפי המסורת העברית היתה העיר אז"ר מוקפת חומה מאז כיבוש יהושוע ועל פי רוב מוזכר שמה בקשר עם העיר לוד (היום מרכז התעופה של ישראל, שדה התעופה לוד).

בספר דברי הימים א' ח' י"ב נמצאת אז"ר עם הערים שבנה שמר מצאצאי בנימין. כן נזכר שמה של אז"ר בין המקומות שיישבו שבי-ציון בתקופת עזרא ונחמיה (ספר עזרא ב' י"א ל"ח) ותושביה "בני אז"ר" השתתפו בבנין חומות ירושלים.

במאה השניה והשלישית לפני הספירה ישבו בה חכמים יהודים מפורסמים, בין השאר הם היו מספרים בפוריתו של האזור "מלוד לאז"ר שלושה מילין. פעם אחת הקדמתי בנשף והלכתי עד קרסולי בדבש של תאנים".

כן לומדים אנו ממקורות שונים על סבלו התושבים מחיל המציב הרומי, לאחר שנכבשה הארץ על ידי צבאות רומא.

נראה שאז"ר נפרדה מלוד והפכה ליחידה מוניציפלית נפרדת בימי דיוקליטאנוס קיסר ונשארה במעמדה זה עד סוף השלטון הביזנטי.

בקינה המתארת את חורבן הקהילות היהודיות בישראל בימי מסע הצלב, בראשית המאה ה-12 מבכה המחבר את "חורבות אז"ר הרכה והענוגה", שנטבחה על ידי הצלבנים.

משהו מזכרו של המקום נשאר טבוע בשם הערבי של ישוב סמוך - כפר ענא שהיה שכן עויין לכפר אז"ר עד למלחמת השחרור.

כפר אז"ר הוקם בשנת 1939 על ידי ארגון התישבות ושיכון שהיה מורכב מפועלי תעשייה ובעלי מקצועות חופשיים; הם הגיעו מישובים עירוניים שונים בסביבות תל-אביב וביקשו לצאת מ"חומות" הערים ולהתישב באזור כפרי בו יוכלו לבנות "בית בודד לכל משפחה ומשק עזר לידו". הישוב נקבע באזור סמוך ככל האפשר למקומות עבודתם, אולם מנותק במידה ניכרת מן הגוש היהודי הצפוף של אזור החוף.

מפעלים בענף הבנייה והמתכת. אזור תעשייה זו יועבר בקרוב למקום אחר עליו יקומן במשך השנים הקרובות כ- 30 מפעלים בגדלים שונים שיספקו מאות מקומות עבודה חדשים לפועל המקום, כדי שלא יזדקקו לבסיעות ארוכות אל מחוץ לקריה. הכוונה היא לשמור על האופ המיוחד של הקריה מבחינת צורת המגורים והתכנון הכולל וגם התעשיות החדשות בבחר בקפדנות באופן שלא יפגעו בצביון הקריה.

ומפרבר גנים מרוחק ופאסטורלי המאוכל פועלים ואנשי מקצועות חפשיים הופכת הקרי לעיר גנים תוססת, פעילה ויוצרת.

במבט מוניציפאלי

בתוך שלל ההיכרות עם תופעות ומושגי חדשים, להן זכינו בבקורנו בדראכטן, הי משום ענין מיוחד בהתוודעות לשיטה המוניציפאלית הבהוגה בהולנד ולמערכת היחסים הקיימת שם בין השלטון המקומי לבין השלטון המרכזי שהן שונות כל כך מן המסגרות המוניציפאליות שלנו בארץ.

ראשית, מסגרת השלטון המקומי :

ראש העיר מתמנה ע"י המלכה ועומד ברא מועצה בת 21 חברים בבחורים, נציגי מפלגות נראה שהמועצה חסרה מתח מפלגתי פנימי כשהממונה וההנהלה פועלים ללא התנגדות מפלגתית.

שנית, השירותים הציבוריים:

בד בבד צוייץ תהליך זה בהעצקת עצמאות מוניציפאלית לקריה בשנת 1954 כשהכפר "השתחרר" מהקשר המוניציפאלי עם האזור החקלאי, ומגמת תיכנונו ופיתוחו הפכה להיות עירונית מובהקת. עם זאת, מקפיד התכנון העירוני על שמירת האופי הירוק והכפרי של הקריה - עיר בתוך גנים.

גם "הבניה לגובה" שהחלה לאחרונה בשכונות מספר בקריה - ובשכונת "קיראון", למשל, המתוכננת ל-3500 יחידות-דור, ילבנו בתים בני 12 קומות - איננה עומדת בסתירה לאופיה של קריה-אונדו הותיקה הניכרת בבתי המשפחתיים והקטנים בני קומה אחת. הבנייה לגובה מכרזת להגדלת האוכלוסיה תוך יצירת מרחבים גדולים יותר לירק, גינות ופארקים.

תו אופי אחר של הקריה הם שירותי חנוך ותרבות מפותחים. המועצה המקומית מטה את עיקר מקורותיה לפיתוח מערכת חנוך משוכללת, מועדונים טכניים, מועדוני ספורט ומתקני ספורט, חנוך למבוגרים, קונסרבטוריון, ספריות וכו' ונראה שמבחינת השירותים האלה עולה הקריה בהרבה על ערים מפותחות וותיקות יותר בארץ. כיום יש שישה בתי-ספר עממיים ובית ספר תיכון אחד ובהם כ-2500 תלמידים.

רוב תושבי קריה אונדו מוציאים עד היום את פרנסתם מחוץ לקריה - הן מתחילה ביקשו מיסדיה לחיות "מחוץ לערים", לבנות ביתם הרחק ממקום העבודה. להתרגע בפנינת מגורים שקטה וכפרית למחצה. אולם מגמה זו הולכת ומשתנה.

בתחומי הקריה, ששטח שיפוטה הכללי הוא כ-3300 דונם, ישנו אזור תעשייה קטן, ובו כמה

ואלמנט העובדים מעצב את פני העיר. ביזמת המועצה העירונית הוקמו שיכונים נאים לפועלים הנמסרים להם בתנאי שכירות. השיעור הממוצע של שכר-הדירה איננו עולה על 15 אחוז ממשכורת ממוצעת של עובד.

חמישית, תוספת בכבדה:

המשטרה היא שירות ערוני הכפוף לפקודת ראש העיר הממונה.

באשר להיכרות עם אנשים: זכינו לפגוש ולהכיר, בכל אשר פנינו, יידיים באמנים לישראל, המתעבדים בצעשה בה וערים לבעיותיה; הם ישרים מאד ביחסיהם האנושיים, גלויי-לב ובכונים תמיד לעזור ולסייע.

המשלחת שלנו זכתה בדראכטן לטיפול אוהד ומסור ואני מקווה שיחס זה ילווה גם את המשלחת ההולנדית בביקורה אצלנו.

סמי כץ, סגן ראש המועצה המקומית וראש המשלחת לדראכטן

כבישים, חוצים את כל רחבי העיר כשלצידם מדרכות ושבילי אופניים; תאורה מלאה ומודרנית תחושת הנקיזן ושפע המים ובתי דירות שכאילו מקושטים תמיד לחג - חלונות גדולים המבקשים לצוד כל טיפת שמש מעוטרים בוילונות לבנים לעציצי פרחים.

שלישית, בתחום החבור:

ניכרים המרחב והרווחה: אין קימוץ וחסכון בשטח - גני-ילדים ובתי-ספר מרווחים מאד כשלידם אולמות התעמלות משוכללים; סידורים הגיבנים וסאניטריים לפי מיטב החידושים. בזכרוננו שמור מראה גני-הילדים המצויינים בחמום מרכזי והילדים מקפצים יחפים על גבי השטיחים הרחבים.

רביעית, דמיון בקווי ההתפתחות:

קיים דמיון מסויים בקווי ההתפתחות של דראכטן לבין אלה של קרית-אוננו, דראכטן ששימשה מרכז לאזור חקלאי מפותח סמילגלבד יצאה מקפאונה לפני כשמונה שנים, משהוקם מפעל של תעשורת "פיליפס" במקום. כאן מיצרים מכונות-גילוח, מכונות יבוש שער, מגהצים וכדומה. המפעל מעסיק כיום כ-2500 פועלים

מסירת דגל מועצת קרית-אוננו לראש עיריית דראכטן.

Het overdragen van de vlag van de gemeente van Kiriath-Ono aan de burgemeester van Drachten.

24. 11. 1963

ind.

Wafel oalre ml wktre
 use pordon ple
 ync p o noce

scen
 "

סידור
לקראת
מלחמת העולם
השנייה

לכבוד
מר ברוידס
הממונה על המחוז
ח ל - א ב י ב

א.נ.נ.

הנדון: פרטים המבוקשים על ידך.

1. קריית אונו נוסדה כ"כפר אונו" בשנת 1939 עם עלייתן של 40 משפחות הראשונות.
2. בשנת 1954 הוכרזה כמועצה מקומית קריית - אונו.
3. שטח שימושה 3,300 דונמים.
4. הרכב המועצה -
9 חברי המועצה למי שירות להלן:
קואליציה - 3 מפא"י
2 אחדות עבודה
1 דתיים
אופוזיציה - 1 חירות
1 ליברליים
1 טיעה עצמאית
5. מוסדות היגון ותרבות -
א. 4 בתי ספר יסודיים בני 56 כיתות לימוד וכ-2000 תלמידים.
ב. 9 בתי ילדים ומעון ילדים.
ג. 9 כיתות ביה"ס היסודי.
ד. ביה"ס לילדים קשי היגון.
ה. חתנה ליעוץ פסיכולוגי.
ו. כח ילדים אמביליים.
ז. קונטרבטוריון (כ-300 תלמידים).
ח. מועדונים לנוער הלומד והעובד וכן לנוער המבוגר.
ט. טימות חובבנות והדרכה בשטח התרבות והספורט.
י. הקמת חוגי חובבים (פעילות ספורט ותרבות המקיפים את כל הנוער המקומי).
6. רשת כבישים עניפה לאורך 21,000 מטר. *שטח אגרות ומחירי 36,000 - 3*
7. מתבצעת עבודה ביוב המקיפה את כל הקריה.
8. הולך ומוקם איזור תעשייה בשטח הפיתוח ל-45 מפעלי תעשייה ומלאכה.

9. חברה "קיראון" מקיפה 3,500 יחידות דיור מכלל הסוגים וכן מבצעת פיתוח נרחב כגון: סלילה כבישים, גנים איבוריים וגינות נוי.
10. חכניה באיזור החקלאה באונר הוסיקה המקיפה הקמה *de* יחידות דיור למשפחות הגרות בחנאי דיור ירודים וצפופים.
11. נבנה מאגר מים גדול.

מכבוד רב,
ד. שבי
מזכיר המועצה

נ"ב חוסר חוברה סנסבר ב 1957
ורומה ב 401 מ באולמור
באל

כ"ה חשוון תשכ"ד
12.11.1963

לכבוד
מר ד. ברויזס
הממונה על המוסד
תל - אביב.

א.נ.,

הנדון: ביקורו של המנהל הכללי

הנני מאשר קבלת הודעתך בדבר ביקורו של המנהל הכללי בקריה-
אנו ביום 28.11.1963.

להלן לוח הזמנים לגבי הביקור :-

- 10.30 - קבלת פנים במשרדו של ראש המועצה בנוכחות סגני ראש המועצה.
- 10.50 - יציאה לטיור בית ספר הינוך מיוחד, בי"ס אגודת ישראל, אזור ההקפאה, בי"ס תיכון, מרכז הספורט בית-כנסת מרכזי, תיכון קריה "קרקאו" הסתעפות כביש תל - ליטווינסקי - קריה-אנו, ביקור - במשרדי קיראון, ובשטח הבניה של קיראון בי"ס ממלכתי תלמי, בי"ס מוסד בן-זכאי, מועדון סכני קריה "ישמח משה", ביקור בשטח עבודות פיתוח, ביוב, מיט וכבישים.
- 12.30 - גמר הטיור.
- 13.15 - ארוחת צהרים באולם נשלסק בהשתתפות חברי המועצה, הרב המקומי, גזבר המועצה ומזכיר המועצה.

בכבוד רב,

י. כהן
ראש המועצה